

BS/26/2013

**O POSTĘPUJĄCEJ ALIENACJI
PARTII POLITYCZNYCH**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2013 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ Można sądzić, że partie polityczne mają słaby kontakt z prawdziwymi problemami, którymi żyją obywatele. Ponad jedna trzecia potencjalnych wyborców (34%) nie znajduje żadnego ugrupowania, o którym mogłaby powiedzieć, że wyraża ono ich poglądy i interesy, przy czym największy problem z poczuciem reprezentacji mają osoby w sile wieku (25–45 lata), a więc będące w okresie największej aktywności zawodowej.
- ▶ Wśród osób odnajdujących się jakoś na naszym „ryнку” politycznym najczęściej za dobrego reprezentanta uznawane jest PO (21%) oraz PiS (14%), rzadziej wskazywano pozostałe ugrupowania – SLD i PSL (po 6%) i Ruch Palikota (5%). PO ma najniższe notowania wśród wyborców w wieku 18–24 lata, natomiast ugrupowaniem, które osoby w tym wieku uznały za najlepiej je reprezentujące jest Ruch Palikota (18%).
- ▶ Rośnie odsetek badanych, którzy twierdzą, że nie identyfikują się z żadną z partii funkcjonujących na scenie politycznej. Obecnie ponad połowa Polaków (56%) uznaje, że żadna z partii nie jest im bliska politycznie, a tylko jedna czwarta (25%) jest w stanie wskazać taką partię. Większą trudność z identyfikacją polityczną z którąkolwiek z partii mają osoby o poglądach lewicowych niż prawicowych.
- ▶ Respondenci, którzy potrafią wskazać bliskie sobie ugrupowanie, najczęściej wymieniali PO oraz PiS. Jednak o ile poparcie dla PiS ma w większym stopniu charakter bezwzględny, wydaje się rodzajem „zawierzenia” tej partii, o tyle poczucie więzi z PO ma charakter względny, jest więzią warunkową – na tle innych ugrupowań, a więc zależną od obecnego kontekstu politycznego.

Od wyborów w 2005 roku, kiedy próba stworzenia koalicji przez PO i PiS zakończyła się niepowodzeniem, sytuację na naszej scenie politycznej praktycznie zdominowała walka między dwoma ugrupowaniami. Widać to szczególnie w okresach narastających sporów politycznych między PO i PiS, kiedy emocje towarzyszące konfliktom udzielają się także wyborcom, w rezultacie czego obie partie skupiają głosy zdecydowanej większości potencjalnych wyborców, zaś pozostałe ugrupowania są wyraźnie marginalizowane. Jak obecnie Polacy odnajdują się w tym ciągle przecież trwającym, quasi-dwupartyjnym układzie? Czy czują się związani z którymś z ugrupowań, czy mają poczucie, że któraś partia jest im bliska i rzeczywiście ich reprezentuje? Zapytaliśmy ankietowanych o to w jednym z naszych ostatnich sondaży¹.

REPREZENTATYWNOŚĆ PARTII POLITYCZNYCH

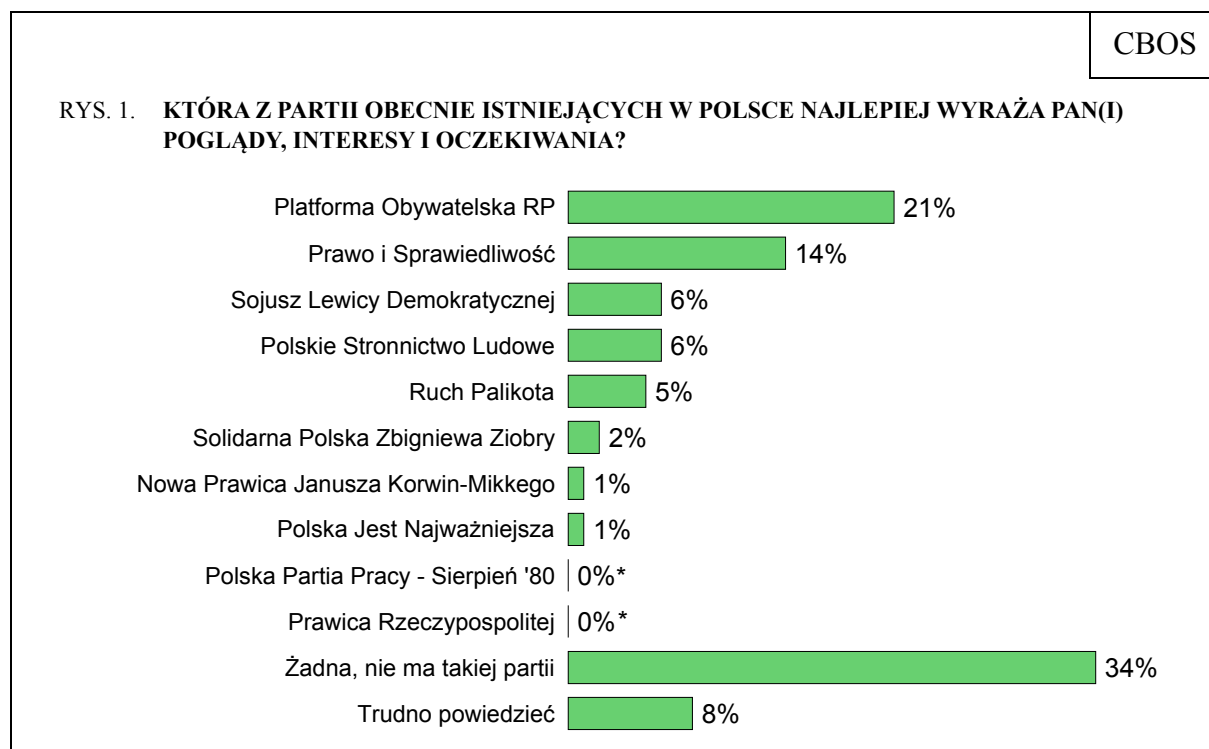
Ponad jedna trzecia badanych (34%) nie znajduje obecnie na naszej scenie politycznej żadnego ugrupowania, które wyrażałoby ich poglądy, dbało o ich interesy czy realizowało oczekiwania. Brak swego politycznego przedstawicielstwa najbardziej odczuwają osoby w wieku od 25 do 54 lat – niespełna dwie piąte z nich (37%–39%) jest zdania, że żadne z istniejących ugrupowań nie wyraża ich poglądów ani interesów. Wyższy poziom alienacji cechuje także mieszkańców wsi (39%). Poczucie wyobcowania wobec istniejącego spektrum politycznego częściej towarzyszy także osobom źle oceniającym swoje warunki materialne, mniej zainteresowanym polityką, nieumiejącym określić swoich poglądów politycznych oraz deklarującym poglądy centrowe. Natomiast wykształcenie praktycznie nie różnicuje ocen w tym względzie, tak jak i częstość uczestniczenia w praktykach religijnych. Osoby

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (272) przeprowadzono w dniach 3–9 stycznia 2013 roku na liczącej 1227 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

o poglądach lewicowych i prawicowych stosunkowo rzadziej (i podobnie często) deklarują, że żadna z istniejących partii nie reprezentuje ich interesów.

Wśród respondentów, którzy odnajdują się jakoś na obecnym „rynku” politycznym, najwięcej, bo jedna piąta (21%), wskazuje PO jako partię, która najlepiej reprezentuje ich interesy i poglądy.

Mniejszy odsetek badanych (14%) uznaje, że PiS jest ugrupowaniem najlepiej odpowiadającym ich oczekiwaniom i reprezentującym ich poglądy.

* Poniżej 0,5%

Na pozostałe ugrupowania wskazywał mniejszy odsetek badanych – 6% ankietowanych uznało, że partiami najlepiej wyrażającymi ich poglądy i interesy są SLD i PSL, a 5% widzi swego politycznego reprezentanta w Ruchu Palikota.

Warto zwrócić uwagę na różnicowania w poczuciu reprezentatywności poszczególnych ugrupowań z zależności od wieku respondentów. Dla osób mających 18–24 lata partią najlepiej wyrażającą ich poglądy i interesy jest Ruch Palikota, dużo mniej badanych wskazało PO i PiS, przy czym uderzająco niskie są w tej grupie wiekowej wskazania na partię rządzącą. Reprezentanci kolejnych dwóch grup wiekowych (25–34 i 35–44 lata), jeśli już wyróżniali którąś z partii, to najczęściej było to PO, a w dalszej kolejności PiS i RP. Respondenci w wieku 45–54 lata także najczęściej wskazywali na PO,

a w dalszej kolejności na PiS, SLD i PSL. Te trzy grupy wiekowe, jak już wspominaliśmy, najczęściej nie znajdują wśród istniejących formacji wyraziciela swoich poglądów i twierdzą, że żadna ich nie reprezentuje. Badani w wieku 55-64 lata skupili swoje głosy na PO i PiS, a w dalszej kolejności wskazywali PSL i SLD. Najstarsi respondenci (powyżej 65 roku życia) praktycznie dzielą swe sympatie między PO i PiS.

Tabela 1

Wiek	Która z partii obecnie istniejących w Polsce najlepiej wyraża Pan(i) poglądy, interesy i oczekiwania*?								
	PO	PiS	SLD	PSL	RP	SP	NP	PJN	Żadna
	w procentach								
18–24 lata	13	14	7	5	18	2	3	1	27
25–34	23	11	5	2	6	1	2	1	39
35–44	25	11	2	5	8	2	1	0	39
45–54	17	12	10	8	3	3	1	4	37
55–64	24	15	8	9	1	4	0	2	30
65 i więcej	22	23	5	5	1	2	0	0	30

* Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

IDENTYFIKACJE POLITYCZNE POLAKÓW

Większość dorosłych Polaków (56%) nie znajduje wśród partii funkcjonujących na naszej scenie politycznej żadnej, z którą choć w ograniczonym stopniu mogłaby się utożsamiać. Tylko jedna czwarta uprawnionych do głosowania (25%) dostrzega wśród istniejących ugrupowań takie, które uważa za bliskie sobie. Dalsze 18%, choć nie utożsamia się jednoznacznie z żadną z partii, jednak ma jakieś afiliacje partyjne i skłonne jest uznać jedną z nich za „nieco bliższą niż inne”.

Poziom partyjnych identyfikacji Polaków nigdy dotąd nie był aż tak niski jak obecnie. Praktycznie od kwietnia 2007 roku, a więc kiedy wydarzenia na scenie politycznej były już zdominowane przez walkę dwóch niedoszłych koalicjantów – PO i PiS, połowa lub więcej Polaków deklaruje, że nie identyfikuje się z żadną z partii. Jedynie w marcu 1998 roku, kiedy pierwszy raz zapytaliśmy o poczucie więzi z partiami, większość badanych jednoznacznie utożsamiała się z którymś z ówczesnie istniejących ugrupowań.

Tabela 2

Czy wśród polskich partii politycznych jest taka, którą uważa Pan(i):	Wskazania ankietowanych według terminów badań						
	III '98	XI '03	I '06	IV '07	VI '08	VIII '11*	I '13
	w procentach						
– za bliską sobie	57	39	45	33	36	36	25
– nieco bliższą niż inne	16	14	14	13	14	64	18
Nie ma takiej partii	27	47	41	54	50		56

* W sierpniu 2011 zadawaliśmy respondentom jedynie pierwsze z sekwencji pytań dotyczące „bliskiej” im partii. Osobom, które zadeklarowały brak takiej, nie było zadawane pytanie: „A czy którąś z partii jest Panu(i) choćby trochę bliższa niż inne?”

Poczucie alienacji wobec partii politycznych znacznie częściej jest udziałem kobiet niż mężczyzn. Do tych, którzy na naszej scenie nie znajdują żadnej partii, z którą choćby w niewielkim stopniu mogliby się utożsamiać, wyraźnie częściej zaliczają się ludzie młodzi – między 18 a 34 rokiem życia – niż starsi respondenci. W dużo większym stopniu niż przeciętnie dotyczy to także mieszkańców wsi oraz osób z wykształceniem podstawowym. Prawie dwie trzecie spośród tych ostatnich nie identyfikuje się w najmniejszym stopniu z żadnym z ugrupowań. Wśród grup społeczno-zawodowych największe trudności w identyfikowaniu się z jakąkolwiek partią mają bezrobotni i robotnicy niewykwalifikowani (odpowiednio: 73% i 72%), ale także bardzo duża część pracowników usług i rencistów (odpowiednio: 63% i 67%).

Do grona osób, których preferencje są w relatywnie największym stopniu sprecyzowane i jednoznaczne, najczęściej zaliczają się osoby starsze (powyżej 55 roku życia). Zdolności do identyfikacji partyjnych wyraźnie sprzyja także wyższe wykształcenie. O ile jednak starszy wiek sprzyja silnemu i jednoznacznemu utożsamianiu się z wybraną partią, o tyle osoby z wyższym wykształceniem znacznie rzadziej deklarują silne przywiązanie do którejkolwiek partii, a jedynie uznają którąś z nich za „nieco bliższą niż inne”. Spośród grup społeczno-zawodowych poczucie związku z którąś partią najczęściej deklarują osoby pracujące na własny rachunek, kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem, rolnicy, średni personel i technicy oraz – w nieco mniejszym stopniu – emeryci.

Brak identyfikacji politycznej wyraźnie idzie w parze z brakiem zainteresowania życiem politycznym w ogóle. Aż 87% badanych, którzy deklarują swoje *désintéressement* wobec politycznych wydarzeń, twierdzi, że żadnej z funkcjonujących partii nie mogą uznać za bliską sobie. Wśród osób w dużym stopniu interesujących się polityką większość (66%) znajduje ugrupowanie, z którym mniej lub bardziej się utożsamia.

Większą łatwość utożsamiania się z którąś z partii politycznych – co zrozumiałe – mają osoby o sprecyzowanych poglądach politycznych. O ile respondenci deklarujący prawicowe lub lewicowe sympatie w przeważającej części znajdują wśród istniejących ugrupowań takie, które uznają za bliskie sobie lub choćby nieco bliższe niż inne, o tyle wśród badanych niepotrafiących określić swoich poglądów politycznych deklaracje takie składa tylko co szósty (16%), natomiast ogromna większość nie utożsamia się z żadną formacją.

Tabela 3

Deklarowane poglądy polityczne	Czy wśród polskich partii politycznych jest taka, którą uważa Pan(i):		
	za bliską sobie	nieco bliższą niż inne	Nie ma takiej partii
	w procentach		
Lewicowe	33	20	46
Centrowe	18	20	62
Prawicowe	42	23	36
Trudno powiedzieć	8	9	84

Obecna oferta polityczna w znacznie większym stopniu spełnia oczekiwania osób o prawicowej niż lewicowej orientacji. Jednak nawet w przypadku tych pierwszych stopień identyfikacji partyjnych nie jest wysoki. Zaledwie dwie piąte respondentów deklarujących prawicowe przekonania ocenia, że jest na scenie politycznej partia, z którą w pełni może się utożsamiać (42%), a niespełna jedna czwarta z nich (23%) na tle całej oferty politycznej jest tylko w stanie wybrać partię, która jest im „nieco bliższa niż inne”. W trudniejszej sytuacji są osoby o orientacji lewicowej. Prawie połowa spośród nich (46%) nie znajduje żadnej partii, z którą choćby w ograniczonym stopniu mogłaby się identyfikować, a tylko co trzeci badany (33%) ma poczucie, że istnieje ugrupowanie, z którym w pełni może się politycznie utożsamiać.

Warto zauważyć, że zdolność Polaków do identyfikacji partyjnych jest dziś w większym stopniu pochodną deklarowanego zainteresowania polityką, śledzenia wydarzeń politycznych, a więc pewnych kompetencji politycznych niż kwestią wyrobienia i zaangażowanie ideowego, które pozwala określić własne poglądy w tradycyjnych kategoriach lewicowości i prawicowości.

Choć zdolność Polaków do identyfikowania się z partiami w ciągu ostatnich lat maleje, to jednak niewiele zmienia się sam przedmiot tych identyfikacji. Partiami, z którymi Polacy utożsamiają się zdecydowanie najczęściej, niezmiennie pozostają dwa ugrupowania dominujące na naszej scenie i od lat wyznaczające na niej główną oś politycznych podziałów – PO oraz PiS.

Wśród partii uznawanych jednoznacznie za „bliskie sobie” pierwsze miejsce zajmuje obecnie PiS (36%). Nieco mniej osób równie silnie utożsamia się z PO (33%). Odnosząc ten wynik do układu preferencji wyborczych Polaków, gdzie PO wciąż ma przewagę nad PiS, warto zauważyć, że poparcie dla partii rządzącej w znacznie większym stopniu niż w przypadku jej głównego konkurenta bazuje nie tylko na silnym poczuciu więzi, ale przede wszystkim na „względnych” czy „warunkowych” identyfikacjach. Ponad dwie piąte badanych (42%), którzy wśród istniejących na scenie politycznej ugrupowań nie znajdują partii, którą skłonni byliby uznać za bliską sobie, właśnie w PO widzi ugrupowanie, które stosunkowo najbardziej im odpowiada. Tego typu umiarkowane, „względne” sympatie dla PiS, podobnie zresztą jak dla innych ugrupowań, deklaruje znacznie mniej osób.

Tabela 4

Partie i ugrupowania wymieniane przez respondentów	Partie i ugrupowania uważane	
	za bliskie respondentom (N=310)	za nieco bliższe niż inne (N=223)
	w procentach	
Prawo i Sprawiedliwość	36	17
Platforma Obywatelska RP	33	42
Sojusz Lewicy Demokratycznej	12	14
Polskie Stronnictwo Ludowe	9	9
Ruch Palikota	6	9
Solidarna Polska Zbigniewa Ziobry	2	3
Nowa Prawica Janusza Korwin-Mikkego	0	3
Polska Jest Najważniejsza	0	1
Unia Polityki Realnej	1	1
Inne*	1	1
Ogółem	100	100

* Wśród wymienionych jako „bliskie” znalazły się: Krajowa Partia Emerytów i Rencistów (0,4%) oraz Prawica Rzeczypospolitej (0,4%)

Na kolejnych miejscach wśród partii najczęściej uznawanych za bliskie znalazły się SLD (12%) i PSL (9%). Mniej osób utożsamia się z Ruchem Palikota (6%), a całkiem już nieliczni – z Solidarną Polską Zbigniewa Ziobry (2% silnych identyfikacji). Pozostałe ugrupowania były wymieniane jedynie sporadycznie i to głównie w ujęciu względnym – jako ugrupowania nieco bliższe badanym niż inne.

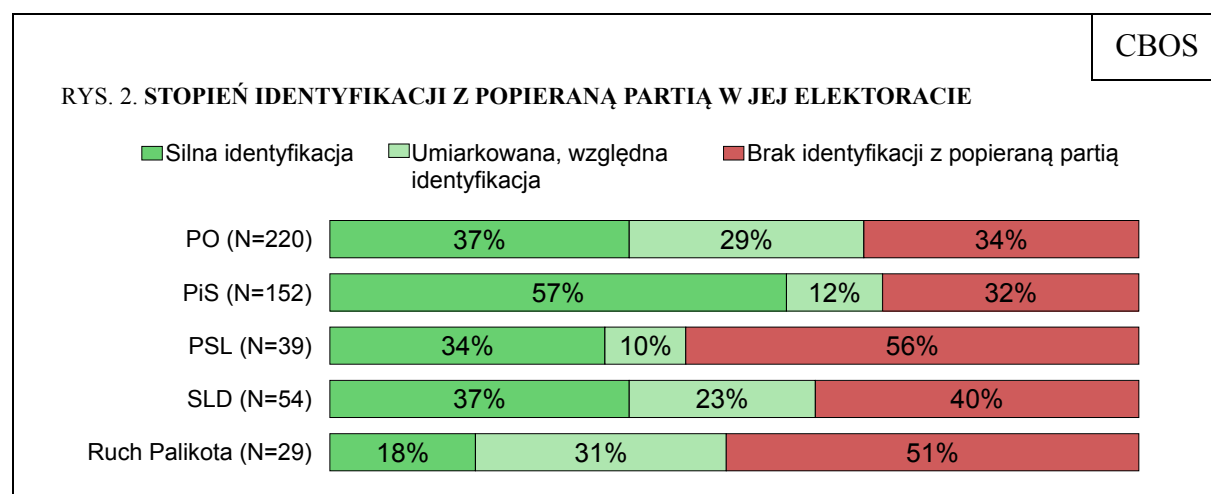
W porównaniu z sytuacją sprzed ostatnich wyborów parlamentarnych poziom identyfikacji partyjnych Polaków wyraźnie się obniżył, co w naszych realiach samo w sobie nie jest czymś wyjątkowym – z reguły bowiem okres okołowyborczy sprzyja silniejszym identyfikacjom z partiami i są one powszechniejsze niż w okresie między wyborami. W stosunku do sierpnia 2011 roku liczba badanych skłonnych uznawać którąś

z funkcjonujących na scenie politycznej partii za bliską sobie zmalą o 11 punktów procentowych. Spadek ten jest jednak przede wszystkim pochodną zmiany stosunku Polaków do jednej partii, a mianowicie rządzącej PO, a nie całego spektrum ugrupowań funkcjonujących na scenie politycznej. O ile w sierpniu 2011, a więc na dwa miesiące przed wyborami, z partią Donalda Tuska utożsamiało się 16% badanych, o tyle obecnie silnie identyfikuje się z nią tylko 8% respondentów. W przypadku pozostałych ugrupowań zmiany są niewielkie. W skali ogółu społeczeństwa inne liczące się partie, PiS, SLD i PSL, straciły zaledwie po 1% zagorzałych zwolenników.

Tabela 5

Partie i ugrupowania wymieniane przez respondentów	Odsetek identyfikujących się z poszczególnymi ugrupowaniami wśród ogółu ankietowanych	
	VIII 2011 (N=1051)	I 2013 (N=1227)
	w procentach	
Platforma Obywatelska RP	16	8
Prawo i Sprawiedliwość	10	9
Sojusz Lewicy Demokratycznej	4	3
Polskie Stronnictwo Ludowe	3	2
Ruch Palikota	-	1
Inne partie	3	2
Odsetek deklarujących identyfikacje partyjne wśród ogółu badanych	36	25

Z popieraną przez siebie partią w największym stopniu identyfikują się wyborcy PiS, ponad połowa jednoznacznie wskazuje to ugrupowania jako sobie najbliższe. Mniej wiernych wyborców mają PO i SLD – w elektoratach tych partii prawie dwie piąte jednoznacznie utożsamia się z każdą z nich.

W najmniejszym stopniu identyfikują się z popieranymi przez siebie ugrupowaniami elektoraty PSL i Ruchu Palikota. Wśród zwolenników tych ugrupowań ponad połowa w ogóle nie czuje ideowego związku z partią, na którą zamierza głosować w ewentualnych wyborach. Można zakładać, że zwolennicy obu tych ugrupowań w większym stopniu głosują na nie z przyzwyczajenia, z sympatii do jej polityków, z powodów taktycznych lub jeszcze innych niż dlatego, że identyfikują się z linią programową czy też polityką prowadzoną przez te ugrupowania. Jednak zważywszy na względnie niewielką liczebność zwolenników obu tych partii wniosek może mieć tylko charakter hipotetyczny.

Opracowali

Agnieszka CYBULSKA

Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1

		Która z partii obecnie istniejących w Polsce najlepiej wyraża Pana(i) poglądy, interesy, oczekiwania?						
		Nowa Prawica Janusza Korwin-Mikkego	Platforma Obywatelska RP (PO RP)	Polska Jest Najważniejsza (PJM)	Polska Partia Pracy – Sierpień '80 (PPP)	Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL)	Prawica Rzeczypospolitej (PR)	Prawo i Sprawiedliwość (PiS)
		%	%	%	%	%	%	%
Ogółem		1	21	1	0	6	0	14
Płeć	Mężczyźni	2	21	1	0	7	0	17
	Kobiety	0	21	1	0	4		12
Wiek	18-24 lata	3	13	1		5		14
	25-34	2	23	1	1	2	0	11
	35-44	1	25	0		5		11
	45-54	1	17	4		8		12
	55-64		24	2		9		15
	65 lat i więcej		22			5		23
Miejsce zamieszkania	Wieś	0	14	1	0	9		14
	Miasto do 20 tys.	1	23	1		7		14
	20-100 tys.	3	26	2		2		19
	101-500 tys.	2	23	1		3	1	11
	501 tys. i więcej mieszk.	1	30	2	1	2		12
Wykształcenie	Podstawowe		13			7		18
	Zasadnicze zawodowe		17	2		8		15
	Średnie	2	22	1	0	5		15
	Wyższe	3	33	2	1	2	0	8
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	2	36	4		1	1	6
	Średni personel, technicy	3	38	2		4		5
	Pracownicy adm.-biurowi	1	26			3		10
	Pracownicy usług		24	1	2	5		11
	Robotnicy wykwalifikowani		19		1	5		19
	Robotnicy niewykwalifik.	2	9			5		14
	Rolnicy		7	3		25		16
	Pracujący na własny rach.	10	27			7		11
Bierni zawodowo	Renciści		14	3		7		15
	Emeryci		20	1		6		23
	Uczniowie i studenci	5	14	1		1		16
	Bezrobotni	1	17	2		5		11
	Gospodynie domowe i inni	2	25			1		12
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	1	26	3		3		13
	spółce właścicieli prywatnych i państwa		26	2		7	1	5
	sekt. pryw. poza rolnict.	3	24	1	1	4		13
	prywatnym gosp. rolnym		8	3		26		17
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł		17	2	1	5		18
	501-750	2	10	1		13		11
	751-1000	1	17	2		6		18
	1001-1500	1	24	0		3		17
	Powyżej 1500 zł	2	37	2		6		12
Ocena własnych war. mater.	Złe	1	10	1		5		20
	Średnie	1	18	2	0	7		14
	Dobre	1	29	1	0	4	0	12
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu		15	3		8		21
	Raz w tygodniu	1	18	1	0	6	0	19
	1-2 razy w miesiącu	2	17	1	1	7		15
	Kilka razy w roku	2	29	1		5		6
	W ogóle nie uczestniczy	1	26	2		4		7
Poglądy polityczne	Lewica		18			10		5
	Centrum	1	26	2	1	7		9
	Prawica	2	27	2		4	0	30
	Trudno powiedzieć	1	10	1		4		6

Tabela 1 cd.

		Która z partii obecnie istniejących w Polsce najlepiej wyraża Pana(i) poglądy, interesy, oczekiwania?						Liczba osób
		Ruch Palikota (RP)	Sojusz Lewicy Demokratycznej (SLD)	Solidarna Polska Zbigniewa Ziobry	Inna	Żadna, nie ma takiej	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	%	
Ogółem		5	6	2	0	34	8	1222
Płeć	Mężczyźni	7	7	2	1	29	4	583
	Kobiety	4	5	2	0	38	11	639
Wiek	18-24 lata	18	7	2	1	27	9	147
	25-34	6	5	1	0	39	7	249
	35-44	8	2	2	1	38	7	205
	45-54	3	10	3		37	5	204
	55-64	1	8	4	0	30	7	211
	65 lat i więcej	1	5	2	1	30	11	206
Miejsce zamieszkania	Wieś	4	6	3	0	39	9	464
	Miasto do 20 tys.	7	9	2		31	6	189
	20-100 tys.	5	6	2		28	8	232
	101-500 tys.	7	7	4		34	6	175
	501 tys. i więcej mieszk.	8	2	1	2	32	5	162
Wykształcenie	Podstawowe	7	6	3	0	33	12	271
	Zasadnicze zawodowe	5	8	2		35	7	302
	Średnie	5	6	2	0	34	7	406
	Wyższe	5	5	1	1	33	5	244
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	3	3	1	2	35	7	116
	Średni personel, technicy	7	12			21	8	49
	Pracownicy adm.-biurowi	3	9	3		37	8	82
	Pracownicy usług	4	4	2		42	4	92
	Robotnicy wykwalifikowani	5	6	4		32	8	140
	Robotnicy niewykwalifik.	10	2			40	18	49
	Rolnicy	1	5	5		36	2	71
	Pracujący na własny rach.	6			3	37		40
Bierni zawodowo	Renciści	3	8	5		35	12	76
	Emeryci	1	6	3	0	30	9	238
	Uczniowie i studenci	20	9		1	24	8	79
	Bezrobotni	8	6	2		43	6	117
	Gospodynie domowe i inni	8	11	3		32	7	72
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	2	7	1	0	37	6	143
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	5	6	2	1	38	8	119
	sekt. prywat. poza rolnict.	7	5	2	0	34	7	280
	prywatnym gosp. rolnym	1	4	3		35	3	79
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	8	7	2		33	7	166
	501-750	8	5	6		38	5	144
	751-1000	6	6	2		33	9	177
	1001-1500	4	7	4	1	28	11	189
	Powyżej 1500 zł	3	8	2	1	23	4	216
Ocena własnych war. mater.	Złe	7	6	5		37	8	172
	Średnie	5	6	3	1	36	7	542
	Dobre	5	6	1	0	31	7	508
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	2	1	3		34	13	63
	Raz w tygodniu	3	6	4	0	34	8	566
	1-2 razy w miesiącu	6	5	1	1	32	12	166
	Kilka razy w roku	6	8	1	0	36	6	271
	W ogóle nie uczestniczy	14	8	2	1	32	3	157
Poglądy polityczne	Lewica	12	27	1	1	24	2	186
	Centrum	7	3	1	1	36	6	373
	Prawica	2	2	5		21	3	379
	Trudno powiedzieć	3	2	0	0	55	19	285